

5. Соломянова-Кирильчук, К. О. Санаційний потенціал, як ключова категорія кризового менеджменту / К. О. Соломянова-Кирильчук // Економіка, фінанси, право. – 2008. – №4. – С.20-23.

6. Терещенко, О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – 272 с.

7. Шварц, І. В. Механізм забезпечення ефективності антикризового управління підприємством (на прикладі машинобудівних підприємств): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (машинобудування)» / І. В. Шварц. – Хмельницький, 2008. – 20 с.

Хижнякова Н.О.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Економічна діяльність об'єднує природу і суспільство в цілісну просторову систему, тим самим змінюючи економічний простір і зберігаючи його зростання, а також активізуючи господарську діяльність регіональних структур різнопрофільного характеру [1, с. 12]. Таким чином утворюється еколого-економічний простір, метою формування якого є створення відповідного середовища для задоволення найрізноманітніших соціально-економічних, екологічних, інформаційних, інтелектуальних потреб та інтересів як окремої людини, так і суспільства в цілому за умови мінімізації негативного впливу на довкілля [2, с. 85].

Дотримуючись загальноєвропейських і світових тенденцій до посилення ролі регіонального самоврядування, важливо визначити еколого-економічний просторовий потенціал як окремих регіонів, так і країни в цілому. Рациональне використання ресурсних можливостей регіонального простору може бути спрямоване на досягнення збалансованого соціально-економічного та екобезпечного розвитку просторових формувань [2, с. 84].

З кінця ХХ століття просторовому розвитку надається надзвичайно важливе значення у Європі. Послідовність документів, присвячених зазначеній проблемі, подано на рис. 1. Усі подані на рис. 1 документи враховують екологічні аспекти просторового розвитку поряд з його економічними, соціальними та культурними аспектами.

Європейська хартія регіонального/просторового планування була прийнята на VI Конференції міністрів просторового планування у Торремоліносі (Іспанія) 20 травня 1983 року. Зазначена хартія є першим епохальним документом з просторового розвитку, що визначив основні теми подальших досліджень та зустрічей на різних рівнях. Вона базується на тезі про те, що регіональне/просторове планування є важливим інструментом у розвитку Європейського суспільства. Воно надає географічного вираження економічній, соціальній, культурній та екологічній політикам суспільства. Метою регіонального/просторового плану-

вання є забезпечення кожного індивідуума довкіллям та якістю життя, які сприяють розвитку його індивідуальності. Зазначена мета передбачає відповідальне управління природними ресурсами, захист довкілля та раціональне використання земель поряд зі збалансованим соціально-економічним розвитком регіонів та підвищенням якості життя [7].

Європейська перспектива просторового розвитку (До збалансованого та сталого розвитку територій ЄС) та Основоположні (керівні) принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту є найважливішими документами щодо європейського просторового розвитку.

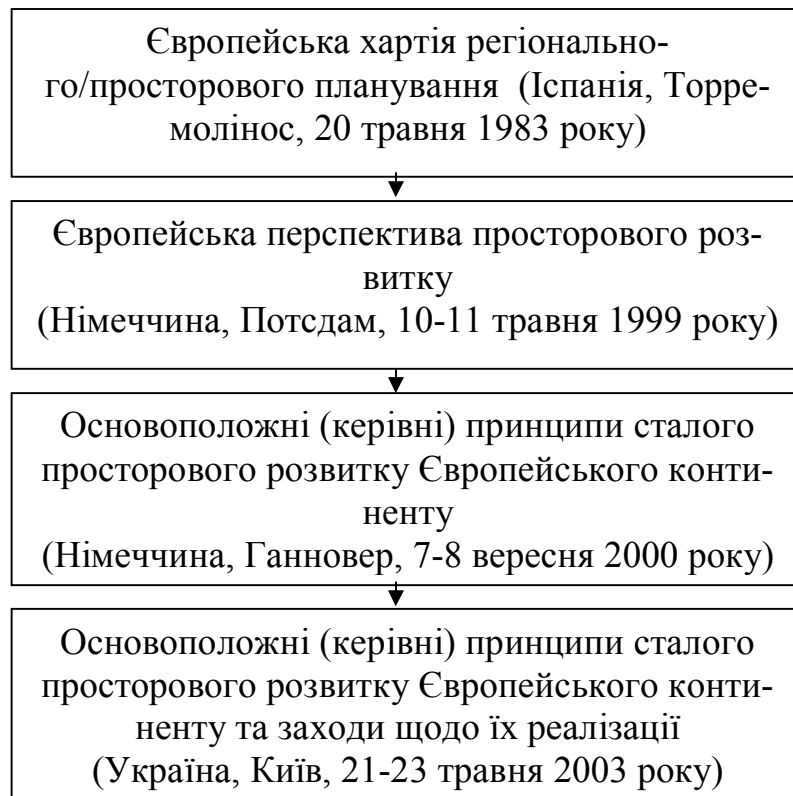

Рис. 1. Часова та змістова послідовність документів, що визначають основні принципи просторового розвитку у Європі

Кінцевий повний варіант Європейської перспективи просторового розвитку був прийнятий міністрами просторового планування Європи у Потсдамі 10-11 травня 1999 року. У розділі 2 першої частини зазначеного документа визначено вплив політик співтовариства на його територію. У складі політик ЄС з просторовим впливом розглядається його політика у сфері довкілля (п 2.2.5 першої частини документа).

Європейська перспектива просторового розвитку враховує вимоги визначення сталого розвитку, прийнятого у Доповіді „Наше спільне майбутнє”: „сталый розвиток охоплює не лише екологічно доцільний економічний розвиток, який зберігає наявні ресурси для використання майбутніми поколіннями, але

також включає і збалансований просторовий розвиток” [3]. Отже, соціальні та економічні вимоги просторового розвитку повинні бути узгоджені з екологічними та культурними функціями території.

У другій частині Європейської перспективи просторового розвитку, зокрема, досліджено тенденції змін у довкіллі і визначено можливості покращення якості довкілля, передусім, у містах.

Основоположні (керівні) принципи просторового розвитку Європейського континенту були прийняті на XII Конференції міністрів просторового планування у Ганновері (Німеччина) 7-8 вересня 2000 року. У зазначеному документі серед принципів політики стійкого планування у Європі виділяються, зокрема, зменшення шкоди, що завдається довкіллю, розвиток і захист природних ресурсів і природної спадщини, розвиток безпечного видобутку енергетичних ресурсів, підтримання якісного стійкого туризму, а також обмеження впливу природних лих [4, с. 13-16].

Уточнений варіант Основоволожних (керівних) принципів просторового розвитку Європейського континенту та заходів щодо їх реалізації був прийнятий на V конференції міністрів навколишнього середовища „Довкілля для Європи” у Києві 21-23 травня 2003 року.

У національному законодавстві також відображено єдність економічних, соціальних та екологічних аспектів просторового розвитку. Зокрема, у Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» зазначається, що стимулювання розвитку регіонів має здійснюватися на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному та регіональному рівнях і має бути спрямоване як на створення рівних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України, так і на ефективне використання природних ресурсів та своєчасне і комплексне розв’язання проблем охорони довкілля [6].

У спеціалізованому екологічному законодавстві України відображаються такі ж тези. Так, Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” передбачається інтеграція положень зазначеного Закону та розроблених на його основі національних планів дій до регіональних програм соціально-економічного розвитку. Також зазначається, що інтеграція екологічної політики до галузевих політик, обов’язкове врахування екологічної складової при складанні стратегій, планів і програм розвитку України є шляхом до сучасної секторальної екологічної політики, що реалізується у країнах Західної та Центральної Європи [5].

Таким чином, до основних принципів національної екологічної політики України належать, зокрема, посилення ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), а також врахування екологічних наслідків під час прийняття управлінських рішень, при розробленні документів, які містять політичні та/або програмні засади державного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку [5].

Однією зі стратегічних цілей національної екологічної політики України

має стати удосконалення регіональної екологічної політики, яке, зокрема, передбачає впровадження екологічної складової до стратегічних документів розвитку міст та регіонів, а також законодавче забезпечення переходу від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку регіонів і міст [5].

Таким чином, врахування екологічних аспектів просторового соціально-економічного розвитку широко декларується у національному законодавстві і відповідає основним документам, прийнятим на європейському рівні. Разом з тим, для практичного здійснення такого врахування необхідні прийняття та реалізація ефективних екологоорієнтованих управлінських рішень на різних рівнях управління економікою.

Література

1. Бистряков І.К. Економічний простір: аспекти методологічного визначення / І.К. Бистряков, Л.Г. Чернюк. – К.: РВПС України НАН України, 2006. – 55 с.
2. Віленчук О. Гармонізація єдиного еколого-економічного простору України / О. Віленчук // Економіка України. – 2009. – №3. – С. 80-87.
3. Наше общее будущее : Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР) : Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1989. – 376 с.
4. основополагающие принципы устойчивого пространственного развития Европейского континента. Европейская конференция министров регионального планирования. Ганновер, 7-8 сентября 2000 г. : Пер. с англ. – 31 с.
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Закон України від 21 грудня 2010 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: URL : [http : // zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
6. Про стимулювання розвитку регіонів. Закон України від 8 вересня 2005 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: URL : [http : // zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
7. Пространственное развитие в Европе. Словарь-справочник [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: URL : [http : // vasilievaa.narod.ru/mu/csipfo/](http://vasilievaa.narod.ru/mu/csipfo/).